

"Gammelt og Nytt"

Nr.1 - 2011

Medlemsblad for Båtsfjord Historie og Museumslag

Ny båt til Båtsfjord

"Ingvaldson" på tur inn Båtsfjord.

Foto Inge Wahl

Forlenden kom Øyvind Bolle hjem med sin nye båt "Ingvaldson". Båten er bygd på Island, den er 15,97 m lang og 4,75 m brei. Båten har to Volvo motorer på 400 hk hver, og gjør ei toppfart på 29 knop. Båten er bygd i plast. Den har ellers det nyeste av instrumenter og utstyr. Øyvind Bolle regner med å være klar til og begynne med lina etter Påske

Lederen har ordet.

Vi er nå kommet til april. Sola er begynt å varme litt og sneen tiner. Sne det er det nok av. Jeg har ikke hatt så mye sne i hagen siden jeg kjøpte huset i Tinavegen for snart 40 år siden. Årsmøte ble avholdt tirsdag 13. februar med 9 stk. til stede. Se årsberetningen og referat fra møtet et annet sted i bladet, VM i Holmekollen er over, Norge gjorde det godt og det ble mye tv titting for

undertegnede. Jeg var så heldig å bli invitert til å overvære 5 mila i kollen. Det var en fantastisk opplevelse å få være i Holmekollen sammen med ca. 105 tusen andre tilskuere. Tusen takk til Rolf Arne.

Det har også vært avholdt VM i Båtsfjord. Det var Nordskogen skole som arrangerte VM på ski, og det ble en stor suksess.

Voksengruppa tegning/maling på Kulturskolen har hatt utstilling av "Hus i Båtsfjord før krigen". Utstillinga var godt besøkt og vil bli satt opp igjen under Båtsfjord i Fest.

Med dette nr. av "Gammelt og Nytt" vil giro for å betale medlemskontingent 2011 ligge ved. Medlemskontingent for 2011 er kr. 200 for alle medlemmer.

Husk å betale den, og vi vil gjerne at dere verver noen nye medlemmer.

I dette nr. av "Gammelt og Nytt" kan du lese portrett av Leif Olsen skrevet av Ståle A. Olsen og Dagjournal ved Båtsfjord Station fra 1886. I neste nr. som vil komme ut i juni vil vi da ta for oss vei åpningen for 50 år siden. Så har du bilder eller annet stoff fra den gang er vi interessert i det. Ta da kontakt med undertegnede.

Ha en riktig fin Påske.

Alex

Åpning av Museet i Sommer.

Onsdagene fra klokken 12.00 til 14.00: 22.06, 29.06, 06.07, 13.07, 20.07.

Vi mangler noen til å være på museet under "Båtsfjord i Fest"

Er du interessert, ta kontakt med Alex Bolle

Årsberetning 2010

Årsberetning fra 16. mars 2010 - 13. mars 2011.

Styret har bestått av: Leder Alex Bolle, kasserer Randi Sætre, sekretær Torbjørn Tangen, styremedlem Gerd Karin Tobiassen, styremedlem og Bodil Persen. Varamedlemer Vigdis Sørnes og Harald Wahl. Revisor Bjørn Nesfeldt

Det har vært avholdt 3 styremøter. Pr. 31/12 2010 har laget 60 medlemmer.

De viktigste saker som det har vært arbeid med:

*Utgivelse av medlemsbladet "Gammel og Nytt". Hvor det er blitt utgitt 3 nummer 2010.

Det ser ut som bladet er blitt veldig godt mottatt, særlig blant utflyttete Båtsfjordinger. Det har resultert i flere nye medlemmer. Bladet er nu også lagt ut på nettet. Du finner det under Båtsfjord kommune, Frivilligsentralen. Vi hadde åpent alle dager under Båtsfjord i Fest, og så har vi hatt åpent en dag i uka i høst. Men det var dårlig besøkt. Vi prøvde også med medlemskvelder i høst, men ingen møtte opp på dem. Det har vært flere skoleklasser fra Båtsfjord skole. På våren hadde vi flere grupper av journalister fra Finland, Nederland og Frankrike.

Vi har nu meldt oss inn i FRIVILLIGHETSREGISTRET, så nu kan du gi Grasrotandelen til Båtsfjord Historie og Museumslag. Vi har også meldt oss inn i LANDSLAGET FOR LOKALHISTORIE.

Vi får stadig inn ny ting til vårt Museum.

Vi er begynt arbeidet med å pusse opp underetasjen så vi kan flytte Fiskerirommet ned. Det begynner å bli liten plass oppe til alt fiskeriutstyret.

Økonomi:

Regnskapet er gjort opp med et underskudd på kr. 20 325,10,-.

Vi har ikke fått gjort alt arbeid med oppussing av huset som var planlagt.

Båtsfjordkalenderen 2011 har gitt oss et overskudd på kr. 3 727,-.

Styre

Grasrotandelen

Nu kan du gi Grasrotandelen din til Båtsfjord Historie og Museumslag

ÅRSMØTE

BÅTSFJORD MUSEUMS- OG HISTORIELAG

13.02.2011. - KL. 1930.

Til stede : Alex Bolle, Anne Bolle, Gerd Karin Tobiassen, Bjørn Nesfeldt, Randi Sætre, Simen Flyen, Bodil Persen + Torbjørn Tangen

Gjest : Ordfører : Gunn Marit Nilsen

SAK 1. Innkalling + sakliste

Ingen merknader til innkalling og sakliste.

SAK 2. Møtedirigent, sekretær + underskrift av protokoll.

- Møtedirigent; Alex Bolle
- Sekretær; Torbjørn Tangen
- Protokoll; Alex Bolle + Torbjørn Tangen

SAK 3. Årsberetning

Randi leste årsberetningen, ingen kommentarer og vedtas.

SAK 4. Regnskap

Regnskapet ble gjennomgått av Randi og gjort opp med en balanse på

Kr.72 269,16,-, og et underskudd på **kr.20.325,10.**

Vedtas.

SAK 5. Vedtektsendringer

Foreslås endring av § 4 Årsmøte, der vi i dag avholder dette innen

1. desember, endres dette til; "Årsmøtet holdes hvert år innen

1. mars"

Vedtas.

Leif Olsen – et portrett

SAK 6. Kontingent

Kontingenten holdes uendret på **kr.200,-** . Vedtas

SAK 7. Budsjett

Budsjettet ble lagt frem av Randi med en balanse på **kr.60.200,-** .

De største postene er; Strøm, Lensmansgata 4. og

Båtsfjordkalenderen.

Vedtas.

SAK 8. Valg

Styret hadde følgende forslag til valg :

- Leder (1. år): Alex Bolle
- Kasserer (2år): Randi Sætre
- 1. Styremedlem (2 år): Bodil Persen
- 2. Varamedlemmer (1 år): Harald Kyrre Wahl
Ståle A. Olsen

Alle ble valgt ved akklamasjon!!

SAK 9. Avslutning

Ordførere orienterte om "Krivanos - bruket" og de muligheter som kan ligge der for fremtidig jobbing med lokalhistorie.

Wilfred Andreassen vil overføre bruket gratis hvis det er noen som kan ta over dette. Fylket har vært og sett på bruket og de ser bare muligheter, anbefaler etablerer en stiftelse i første omgang, som kan være den formelle eieren.

Museumslaget er interessert i å være med i prosessen for å se på mulighetene ved "prosjektet"

Alex Bolle

Sign.

Torbjørn Tangen

Sign

Leif Olsen

En av de få ekte Hamningbergindianerne som er tilbake er Leif Peder Olsen. De fleste kjenner han som en aktiv og engasjert organisasjonsmann gjennom flere foreninger, og en hjelpsom og munter kar som ikke ser mørkt på noe. Et lokaleleksikon for Hamningberg med glimt i øyet. Leif ble født 30. april 1927 og har fått opplevd mang en utvikling i sitt liv. Leif er levende opptatt med å formidle historie, og gjennom mange bilder og en god hukommelse er det en fryd å høre han fortelle.

Bestefaren Olaus og bestemoren Kathrine Olsen kom begge fra jordbruk og fiskegårder, de flyttet fra Tranøy i Troms til Vardø på midten av 1890 årene, Vardø opplevde en enorm innbyggervekst i denne tiden, folketallet steg fra 407 i 1855 til 3 023 i 1910. Få år senere flyttet de med sine tre sønner til Hamningberg. De bodde i et tømmerhus med gress på taket, med fjøs i den ene enden og bolig i den andre, huset lå for øvrig på fremsiden av den brune hytten til Bertheussen ved siden av Nerdrum Olsen huset til venstre for kapellet i Hamningberg. Olaus hadde også kjøpt hele Finnvika til slåtteland. Hytten som man i dag finner i Finnvika tilhører ett av Oldebarna til Olaus og Katherine. Olaus var fisker og gårdbruker og Kathrine var jordmor i en årrekke.

Faren til Leif het Nerdrum Olsen og var den mellomste sønnen av Olaus og Katherine. Nerdrum og konen Albertine hadde 7 barn og bygde i 1928 det gule "svenskehuset" som står til venstre for kapellet i Hamningberg. Fjøs

var den gang bare en tømmerhytte, den røde fjøsen som står der nu ble bygd etter krigen. Leif var aktiv i byggingen og er spesielt fornøyd med vinduene som han lagde på ettermiddagene i en lånt redskapsbod.

Leif måtte tidlig lære seg å arbeide med hendene og under krigen jobben han og den ene broren hans oppe på festningen med tunellene som fører til drivstofflageret. Tyskerne hadde kommandert en mann fra husholdningen, men faren Nerdrum var opptatt med jordbruket og fisket, så de ble enige å sende de to sønnene i hans sted. Leif forteller at lettelsen var stor da de gikk fra å jobbe med slegge og meisel til da de fikk trykkluftbor, men arbeidet var et slit da de store tunge trykkluftborene måtte holdes loddrett opp i tunelltaket.

Tiden under krigen sittet som støpt i hukommelsen til Leif, den kom jo også tett innpå. Stuen i hjemmet ble kommandert til sambandsrom av tyskerne. Leif husker godt huset ut mot kjeila som ble brukt som fangeleir, der hadde de kommandert hele huset og satt opp gjerder rundt det. Der ute kunne man ta med kobbermynter og få de smeltet om til ringer og knapper av fingernemme fanger i bytte mot mat. Når krigen ble for nærgående flyttet familien til Finnvika med dyrene, der var det i sin tid to fiskemottak og egen butikk, man kan ennå se restene av huset de bodde i under krigen på nedsiden av veien. Dette var også et tømmerhus med fjøs. Om natten kunne en ligge og bli dysset i søvn av kyrnes taktfaste pust. Skolegangen ble kort for Leif på grunn av krigen, som får så mange andre. Disse fikk aldri noen kompensasjon for tapt skolegang, det fikk imidlertid samer og kvener så sent som i 2004.

Før krigen gikk de med dyrene fra Hamningberg til Finnvika på sommerbeite. Alltid var barna med, og på høsten var det slåttonna i Finnvika, høyet ble fraktet med båt til Hamningberg og skulle vare utover vinteren. For å spe på brukte folk å sende sauene på fjæra for å spise tang.

Barna var ofte på fjæratur for å lete etter noe som kunne brukes, det var ikke måte på hva man kunne finne. Det hendte ofte det vare mye spennende å finne som stormer hadde blåst av dekk på skip ute på det åpne hav. Store stokker ble merket med initialer av finneren, det ligger ennå en stakk ut mot Ovnen som har initialene til Nerdrum Olsen på, de senere år har forskere vært og tatt prøver av denne, men initialene er der ennå som tydelige minner fra en svunnet tid.

Etter krigen ble foreldrenes hus kledd opp utvendig med panel og Leif var aktivt både der og i 1949 da kapellet i Hamningberg ble satt opp, som det første gjenreiste kirkebygg i Finnmark etter krigen. Navnene på de som var med å reise kapellet er skrevet oppe i klokketårnet, klokken i tårnet er for øvrig fra 1897.

Nerdrum Olsen huset

Leif minnes tiden som barn i Hamningberg med ett smil, det var mye skjemt, sang og moro og noen av visene kan han ennå. Man hadde ikke mye men man hadde hverandre.

Mange versjoner verserer om hvorfor Hamningbergene er kalt indianere, forklaringen til Leif er at når de kom som barn til distriktslegen i Vardø, var Hamningberg barna alltid mye brunere enn barna i byen, Hamningberg barna var tross alt ute hele tiden, enten i fiske eller jordbruk eller i lek.

Rett etter krigen ble Leif innrullert i det nye norske Luftforsvaret, der var han bare i noen måneder før han dimmeterte da han mente han hadde sett nok krig. Etter dette ble det arbeid oppe på kongsfjordfjellet i forbindelse med kraftverket, der også med tunneller.

Som den nysgjerrige og lærende personen Leif er, så er alt nytt av interesse. Han begynte som industrielektriker, først bare rundt omkring på de forskjellige fiskebrukene i Båtsfjord, før han ble fast på det som nu er Graveservices verksted (tidl. Tromsfisk). Leif jobbet senere på Båtsfjordbruket til han trådte ut av arbeidslivet.

Etter at han fant sin Båtsfjordjente Anny, har han vært fast bosatt i Båtsfjord. Men kaller seg ikke Båtsfjording, nei, han er for bestandig en Hamningberging. De bygde seg hus i Skrovnesvegen sammen men Hamningbergingen Fredrik Johansen, og til og med fontenen i hagen har Leif støpt selv.

Leif har alltid vært engasjert og aktiv, gjennom mange verv i foreninger i Båtsfjord og gjennom sin glødende interesse for friluftsliv. Interessen for friluftsliv kom tidlig da bærplukking, eggsanking, jakt og fiske var en del av levedaggrunnet langs kysten. Ute ved Seglodden var en liten steinhytte han ofte benyttet seg av i jakttiden. Før samlet man bly gjennom hele året for å kunne smelte det om til kuler. Enkelte hagpatroner lagde de til slug, da gjaldt det å få så mange ryper på rekke og rad at en fikk 2 eller 3 med samme kulen. Fiske ble det også mye av og Syltefjordelva ble flittig besøkt, han tok ofte med seg sønnene på fisketurer om sommeren. Hver sommer når han var i Hamningberg kunne en finne han ute på moloen med kasteboks, eller på vannene i området med fiskestang. Matauken var ikke så viktig som før i tiden, men sjarmen og roen er ubeskrivelig.

Leif var over 70 år da han var med på elgjakt for siste gang, det ble en særdeles kald fornøyelse, da snø og sludd preget siste del av jakten i Syltefjorddalen.

Mange har fått hjelp av den nevenyttige Leif, en gang var det noen som hadde feil på et gammelt kjøleskap og spurte om Leif kunne komme og se litt nærmere på det. Leif kom og det tok ikke lange tiden før han var ferdig. De lurte veldig på hva han hadde gjort, og de fikk seg en god latter da Leif fortalte han hadde bare snudd kjøleskapet opp ned. De fortalte senere at kjøleskapet var i bruk i mange år etter dette.

Når juletiden nærmer seg og folk setter ut sine lyktegutter og lyktejenter, er sjansen stor for at det er nettopp Leif som har laget disse. Leif er en av disse evig nysgjerrige som ser noe som er spennende og med en gang vil gå i gang med å finne ut av hvordan ting fungerer.

Nå bor Anny og Leif på Fjellheimen da helsen ikke er det den engang var, men fortsatt er Leif glødende interessert i fugle og dyrelivet og aktualiteter. Så vil man høre flere historier om Hamningberg, er det bare å ta turen oppom.

Ja – men

***Ja – men det er rart å tenke på
før i tia hørte dem***

skrømt og såg dem

men nå e det ingen ting mer

Må – tru ka det kan komme av

Har æ mange - gang spekulert på

AT

DAGJOURNAL VED BÅTSFJORD STATION

Marts 1886

Den 28 marts ankom fisketelegrafist O.J. Skår???, Med bådskyds fra Vardø. Inspektøren hadde tidligere været her, så at stadionen var ferdig til at åpnes straks. 29-31.5. Stadionen åpnedes. Endnu intet fiske. Ingen telegrammer afsendt i denne måned.

April

4/4. I dag orkanagtig storm. En hel del lodde og tankbåde er tyet herind for uveiret. Tre mand var i morges nær gået klar. De skulle bringe ett varp ut fra en bankskøyte. Båden fylldes med sjø og sank, men to mand fra ett Hvalfangerdampskib fikk reddet de tre mand.

18/4. I dag ligger det 80 både på havnen. Somme har optil 1000 st.

19/4. Nogle både, som var ude i dag, beretter at det var nesten frit for fisk her udenfor.

20/4. I dag kl 1-2 fm. hendte den beklagelige ulykke at en båd, under opseiling gik i land ett stykke utenfor Holmboes kai, og to af besetningen omkom. Båd og besetning var fra Vardø.

21/4. I formiddag har hvalfanger D/S Nora optaget den i går, under opseiling, sunkne båd og bragt den ind på havnen. Seilet stod oppe og en af de omkomne fantes i båden fastholdende omkring pumpen. En femmandsbåd herfra savnes.

22/4. I dag orkanaktig storm. Samtlige både må legge ned masten. En båd gik i drift og forliste på lilleholmen. Mandskabet bergedes.

30/4. Her i Båtsfjord er under uveiret 19 og 22- dennes, sansynligvis forulykket 12 mand, nemlig en båd fra Vardø i snetykke indløb båden for at

søge havn i Båtsfjord. Båden kom for nær land, og forliste, sansynlig kl 1-2 tiden den 20de4de. To mand berget seg i land, men høvedsmand og bagromsmand gik ned med båden på 3-4 favner. Båden blev, som den 21 bemærket, bjerget af hvalfangeren Elefsen fra Tønsberg, pt. i Vardø, og fantes da den bakromsmanden holdende om pumpen. Høvedsmand, Haldor Sillen gjenfandtes nogen dager senere ilanddrevet, og meget forslått i ansigtet. En 5mandsbåd herfra, med høvedsmand Hans Kristensen, og på samme båd, John Hansen hjemmehørende i Båtsfjord, var seet om aftenen den 19de for at berge ved i Bådsfjordnæringen. Båden funnet knust i Makur, desuden er en ny båd, sansynligis en 5 mandsbåd, ilanddrevet ved Makur. Et lig skal også være fundet i Makur, og formoder man at det er en af mandskabet på en af disse både. Ved Hans Kristensen og Johan Hansen forulykkelse, blev det hersteds 2 enker og 6 uforsørgede børn.

”Gammel telegrafan” Ca 1925

Fransk ordspråk:

Å betro en kvinne en hemmelighet, er som å skjule en pengeseddel under en glassplate.

Styre i BHML.

Styret i BHML består av Alex Bolle leder, Randi Sæther kasserer, Torbjørn Tangen sekretær, Bodil Persen og Gerd Karin Tobiasen styremedlemmer. Varamedlemmer er Ståle A. Olsen og Harald Wahl

Advokat: - Er de seksuelt aktiv?

Vitne: - Nei, jeg bare ligger der.

Medlemmer.

Båtsfjord Historie og Museumslag har pr. i dag 61medlemmer, men ønsker oss flere. **Bli medlem du også!**

Medlemskontingenten for 2011 er kr. 200, -, for alle medlemmer Som medlem vil du få tilsendt medlemsbladet ” *Gammelt og Nytt*”. Som kommer ut 4 ganger i året. Medlemskontingenten kan du sende til Båtsfjord Historie og Museumslag v/ Randi Sætre, Schirmersveg 7. 9990 Båtsfjord. Bankkontonr.:4930.12.92901

Advokat: - Den yngste sønnen, 21 åringen, hvor gammel er han?

Vitne: - Eh... han er 21.

Etterlysning!

Har du bilder eller ting som du vil gi til vårt Museum, ta gjerne kontakt, eller kom å besøk oss i Lensmannsgata 4.

Eller du har ei god historie eller avisutklipp som du vil dele med oss?

Advokat: - Var De til stede da De ble fotografert?

Vitne: - Kødder du med meg?

Stoff til bladet

Har du stoff eller bilder som vi kan bruke i bladet, kan du sende det på mail til abolle@online.no eller til Alex Bolle Postboks 137, 9991 Båtsfjord. Alt stoff taes i mot med takk. Du kan også ta kontakt på mobil 91 77 52 92.

Neste nr. vil komme ut i juni. Stoff til bladet må sendes innen 1.juni 2011.